

Téves nézetek a Balkán-Akadémiáról.

A 8 Órai Ujság egyik múlt heti számában *Balkán-Akadémia Szegeden* címmel ismertette Szeged főiskolai mozgalmát és a minisztériumban, valamint a kereskedelmi iskolák főigazgatóságánál szerzett információjában olyan dolgokat mond, amelyek alkalmasak arra, hogy az egész mozgalmat ferde színben világítsák meg és így előre is tévesen tájékoztatván a közönséget, magának az ügynek is ártsanak.

Nem akarjuk a ma egy heti számunkban budapesti tudósítónktól megjelent ellenakciót a 8 Órai Ujság cikkében kutatni, de miután a helybeli lapok is közölték annak a tartalmát, szükségesnek láttuk a kérdés tisztázását és Donavell Jánoshoz fordultunk azzal a kérelemmel, hogy mondja el véleményét a cikkről, egyben pedig tájékoztasson a dolog helyes mibenlétéről. Kérdésünkre a következő választ kaptuk:

Igen tisztelt Szerkesztő Ur! Megtisztelő sorait, amelyekben a 8 Órai Ujságnak „Balkán-Akadémia Szegeden” című cikkekre vonatkozó véleményemet kikéri, megkaptam és hálás vagyok érte, hogy esekélyiséget ebben a kérdésben illetékes tényezőnek tartja, de őszintén be kell vallanom, tartok tőle, hogy egyfelől szerény véleményem, amelyei alább kifejték, nem lesz alkalmas arra, hogy azokat a téves felfogásokat eliminálja, amelyek az említett cikk révén forgalomba kerültek, másfelől pedig nyilatkozatom olyan ellenvéleményeket hozhat fel, amelyek esetleg magának az ügynek lehetnek ártalmára. Éppen azért arra kérem Szerkesztő Uramat, csak annyit használjon fel soraimból és úgy, amennyit és ahogyan véleménye szerint a célt szolgálja.

A 8 Órai Ujság cikke három részből áll, még pedig a tudósító bevezetéséből, a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban és a kereskedelmi iskolák főigazgatóságánál nyert információkból.

Az első rész röviden ismerteti a mozgalmat, szimpatikusan kiemeli a város és a társadalom áldozatkészségét és evvel jó szolgálatot tett az ügynek.

Miután a tudósító nem jelzi, hogy ki nyilatkozott a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban, igen kényes dolog a cikknek erről a részéről véleményt mondani. Éppen azért talán elmondom azt, milyen meggondolások előzték meg az akadémia mozgalmának a megindítását és akkor talán semmi aldalon sem esik sérelem. Az emberek érzékenysége ugyanis akkora, hogy himes tojáshoz sokkal könnyeb hozzányulni, mint véleményekhez.

A minisztériumi nyilatkozó szerint aligha elegendő az eddigi anyagi alap az intézet fenntartására, másodszor tanárhiány miatt rövid időn belül nem lehet az intézetet megnyitni.

Az első gondolatra éppen abban előterjesztésben van a válasz, amelyik a minisztérium előtt van, t. i. biztosítsa az állam az intézet subvenciójával és akkor minden aggodalom eloszlik. Ha azonban ez a nyilatkozat illetékes tényezőnek a felfogását tükrözteti vissza, akkor ez magyarul annyit jelentene, hogy éppen a subvencionálás elé akadályok gördülnek. A magam részéről azonban semmiképen sem hiszem, hogy maga a miniszter is ezen a véleményen volna.

Ami a tanárhiányt illeti, az sajnos, tény, dolog, ami azonban véleményem szerint egy percig sem odázza el a megnyitás lehetőségét.

Tudott dolog, hogy az akadémia alapítványi összegének a megteremtése Koós Elemérnek, a Szeged-Csongrádi Takarékpénztár érdemes vezérigazgatójának köszönhető. Ő volt az első ember, akivel az akadémia tervét elejétől végéig megbeszéltem. Koós Elemér nem az az ember, aki hirtelenkedni szokott, uri higgadságát és praktikus érzékét a tárgyalások során sokszor csodáltam és gyakorlatias észrevételeit

sokszor honoráltam a terv megkonstruálásánál. Ilyen egyik első gondolata az volt, vajjon lehet-e a speciális célnak megfelelő tanári kart egyáltalán és ha igen, lehet-e a háború alatt összeállítani. Erre a kérdésre konkrét feleletet kellett adnom, másként elképzelhető-e, hogy Koós vezérigazgató, ez a rezervált magatartású és soha semmit nem kérő ur, kocsira ült volna, hogy megteremtse a szükséges alapot? Azt hiszem, ebben az egy esetben nem fog a tanárhiány a minisztériumnak sem fejfájást okozni. Nevekről nem lehet szó, csak utalok arra, hogy gróf Teleky Pál is meg tudta mondani, kit kell a debreceni egyetemre a török nyelv tanszékre kinevezni. Pedig eladdig a világ nem tudott róla, hogy Nyíregyházán ennek a tudományak él egy ember. És így vagyunk a Balkáni Akadémia tanári karával is. Kiváló férfiakat lehet az országból összeválogatni.

Háttra van még a főigazgatóság nyilatkozata, amely ugy hangzik, mintha a főigazgató tette volna. Nem is hiszem, hogy az illetékes főigazgató nyilatkozott volna. Ilyen nyilatkozatot nem adott egy európai szaktekintély, egy szakember, akit külföldön jobban ismernek és becsülnek, mint itthon és aki az egész ügynek annak a fejleményeit csirája óta ismeri: nem mondhatta azt, hogy az akadémiát „szoros összefüggésben” a városi és állami felső kereskedelmi iskolával fogják felállítani.

Hogy ez mennyire nem felel meg a való állapotnak, jellemző megint egy kép az akadémia történetéből.

Éppen a *Délmagyarország* közölte az első konkrét tervemet, amellyel nyilvános ülésen először megrajzoltam az akadémia vázát. E szerint az anyagi biztosítása céljából a Püspök-téren, vagy más megfelelő helyen a város hatalmas palotát emelt volna, amelyben az összes városi kereskedelmi és ipar-iskolák nyertek volna elhelyezést, kapcsolatban egy nagyszabású városi internátussal, amelynek jövedelme az akadémiát illette volna. Hangversenyterem, üzlethelyiség, stb. jövedelmei is kontemplálva voltak. A városi felső kereskedelmi iskolák igazgató-tanácsa, mint ezidőszereint legmagasabb kereskedelmi oktatási bizottsága Szegednek, ezt a tervet el is fogadta.

További lépéseim azután a Keleti Kulturaközpont-hoz vezettek. Itt erősen felkarolták a Balkán-Akadémia eszméjét és gróf Teleky Pállal beható eszmecserét folytattam a tervről. Az ő érveinek a hatása alatt ejtettem el az imént vázolt tervet, mert az akadémiai nivó és stílus érdekében még a közös épület gondolatáról is lemondtam.

Evvel aztán néhány napra, amíg a gyűjtés gondolata világosan ki nem alakult, az egész tervet kénytelen voltam pihentetni.

Az akadémia főiskolai jellegű intézet és teljesen független lesz minden más intézettől.

Szívélyes üdvözléssel vagyok Szerkesztő Urnak, Temesvár, 1917. január 26-án, őszintén híve:

Donavell János.

Dr. Somogyi Szilveszter polgármestert legutóbbi budapesti útja alkalmával fogadtam Jankovich Béla közoktatásügyi miniszter. A miniszterrel folytatott tárgyalásról a polgármester a következőket mondta a *Délmagyarország* munkatársának:

— A kultuszminiszter urnak referált arról, hogy mit tettünk eddig a Balkán Akadémia létesítése érdekében. Közöltem, hogy társadalmi adományokból mintegy 300.000 korona gyűlt össze, a város pedig évi 40.000 korona hozzájárulást szavazott meg a főiskola céljaira.

— A miniszter a legjobb indulattal véseltetik az ügy iránt. A küldöttségnek — mint azt a lefolytatott beszélgetésből megál-

lapithattam — azt fogja válaszolni, hogy az állami hozzájárulást a maga részéről megadja, azonban ehhez a pénzügyminiszter hozzájárulására is szükség van.

— A Balkán Akadémia 1917 szeptemberében azért sem nyílt meg, mert az állami hozzájárulást költségvetésileg kell biztosítani, ettől pedig már elkéstünk. A Balkán Akadémia így csak 1918 szeptemberében nyílt meg.

Segítsen a közönség visszaszorítani az indokolatlan áremeléseket.

(Saját tudósítónktól.) Nem kell hangoztatni a drágaságot a közönség nap-nap után mindjobban érzi az élelmészeti cikkek egyre növekedő áremelkedését. Az osztályozás mérőben felesleges, nincs kivétel, mindaz, ami az élelmészeti cikkekben piacra kerül, horribilis árakat ért el. A tanyai közönség most éli a szüretelés vidám örömeit és soha a boldog világban nem volt annyi pénze a tanyai népnek, mint ezekben a véres időkben. A tanyai nép nem szenved szükséget, mindene van és mindenből bőségesen és a behozott élelmi cikkekből kénye-kedve szerint halmozza össze a vagyont.

Nem szeretnénk ha bárki is félreértene ezeket a sorokat. Nem sajnáljuk mi a tanyai néptől a jólétet, a bőséget, sem azt, hogy mindene van, még az összegyűjtött vagyont sem, csak azt rosszaljuk, hogy tőkét meg nem engedhető módon, az árak elviselhetetlen emelésével gyűjti rakásra. Egyes élelmészeti cikkek példátlan árakat értek el, így a többek között tudomásunk van arról, hogy a szerdai piacon egy pár libáért 180 koronát, egy pár tyukért 24 koronát fizettek. A tojás ára is 40—45 fillér között ingadozik e minden jel arra vall, hogy ezek az árak a tanyai nép jóvoltából még emelkedni fognak, különösen ha a közönség is elősegíti az áremelési törekvéseket.

Ki kell mondanunk, hogy az áremelkedés miatt a közönségben keresendő a hiba. A közönség valósággal beállott árdrágítónak és nincs az az összeg, amit meg ne adjon, ha arról van szó, hogy a tanyákról behozott élelmészeti cikkekhez jusson. Nem lehet mondani, hogy bármiben is szükséget szenvednénk; a piacon élelmi cikkekben elegendő mennyiség áll a fogyasztó közönség rendelkezésére, amely azonban egymásra licitál és boldog, ha a vétel alkalmával, bármi áron is, a cikkeket elkaparíthatja a mások orra elől. De nem kizárólag a közönség tülekedése és nemtörődomsége az oka a mai horribilis és folyton emelkedő áraknak, hanem az elővásárlók is, akik a városon kívül lesik-várják a tanyai népet és a biztos haszon reményében oly összegért vásárolják össze az élelmi cikkeket, aminőről álmodni sem mert a tanyai nép, amely látva a tülekedést, a licitációt, arra eszmél, hogy ha a városon kívül ennyit meg annyi kínálnak az elővásárlók, biztos, hogy a városi közönség még jobban megfizeti a portékáját, mert az elővásárlók is haszonra dolgoznak. Így történhetett, hogy az árak az eddigi magaslatra emelkedhettek és így történik, hogy az árak emelkedésében